Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 7. októbra 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálna politika – Článok 119 Zmluvy o ES (zmenený, teraz článok 141 ES) – Pracovníci mužského a ženského pohlavia – Rovnosť odmeňovania – Súkromný podnikový systém starobných dôchodkov – Obvyklý vek odchodu do dôchodku v závislosti od pohlavia – Dátum prijatia opatrení na obnovu rovnosti zaobchádzania – Retroaktívne zjednotenie tohto veku na úroveň veku osôb, ktoré boli predtým znevýhodnené“

Vo veci C-171/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací súd (Anglicko a Wales) (občianskoprávne oddelenie), Spojené kráľovstvo] zo 16. februára 2018 a doručený Súdnemu dvoru 5. marca 2018, ktorý súvisí s konaním:

Safeway Ltd

proti

Andrewovi Richardovi Newtonovi,

Safeway Pension Trustees Ltd,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredsedníčka R. Silva de Lapuerta, predsedovia komôr A. Arabadžiev, A. Prechal, M. Vilaras, P. G. Xuereb a L. S. Rossi, sudcovia A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, T. von Danwitz (spravodajca) a N. Piçarra,

generálny advokát: E. Tančev,

tajomník: V. Giacobbo-Peyronnel, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 4. februára 2019,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Safeway Ltd, v zastúpení: B. Green, S. Allen, D. Pannick, QC, R. Mehta, barrister, a T. Green a J. Heap, solicitors,

– A. R. Newton, v zastúpení: A. Short, QC, C. Bell a M. Uberoi, barristers, a C. Rowland-Frank a J. H. C. Briggs, solicitors,

* Jazyk konania: angličtina.

– Safeway Pension Trustees Ltd, v zastúpení: D. Murphy a E. King, solicitors, a D. Grant, barrister,

– Európska komisia, v zastúpení: A. Szmytkowska a L. Flynn, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 28. marca 2019,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 119 Zmluvy o ES (zmenený, teraz článok 141 ES).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Safeway Ltd na jednej strane a pánom Andrewom Richardom Newtonom a spoločnosťou Safeway Pension Trustees Ltd na druhej strane vo veci vyrovnania dôchodkových dávok poistencov ženského a mužského pohlavia v rámci systému dôchodkového zabezpečenia spravovaného spoločnosťou Safeway Pension Trustees.

Právny rámec

3 Zásada rovnakej odmeny za prácu pre mužov a ženy, ktorú dnes zakotvuje článok 157 ZFEÚ, bola v čase skutkových okolností vo veci samej upravená v článku 119 Zmluvy o ES.

4 Podľa článku 119 Zmluvy o ES:

„Každý členský štát v prvej etape zabezpečí a následne zachová uplatnenie zásady, že muži a ženy by mali za rovnakú prácu dostávať rovnakú odmenu.

Pre účely tohto článku znamená ‚odmena' obvyklú základnú alebo minimálnu mzdu alebo plat a všetky dávky, ktoré zamestnávateľ vypláca priamo alebo nepriamo, v hotovosti alebo v naturáliách, pracovníkovi v pracovnom pomere.

Rovnosť odmeňovania bez diskriminácie založenej na pohlaví znamená:

a) že odmena za rovnakú prácu pri úkolovej mzde sa vypočíta podľa rovnakej sadzby,

b) že odmena za prácu je pri časovej mzde za rovnakú prácu rovnaká." [*neoficiálny preklad*]

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

5 Systém dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, bol vytvorený spoločnosťou Safeway v roku 1978 vo forme trustu. Doložka 19 listiny o založení tohto systému dôchodkového zabezpečenia (ďalej len „ustanovenie o zmene") v podstate umožňuje vykonávať prostredníctvom aktu trustu retroaktívnu zmenu uvedeného systému dôchodkového zabezpečenia, vrátane výšky dávok, a to po dátume písomného oznámenia poistencom. Toto ustanovenie znie:

„Hlavná spoločnosť môže so súhlasom správcov [*trustees*] prostredníctvom dodatku k zakladateľskej listine [*supplemental deed*] podpísaného hlavnou spoločnosťou a správcami kedykoľvek upraviť alebo rozšíriť ktorúkoľvek z právomocí trustu a zmeniť ustanovenia dôchodkového poistenia, vrátane zakladateľskej listiny trustu [*Trust Deed*] a pravidiel [*Rules*] a iných listín a iných písomných nástrojov doplňujúcich zakladateľskú listinu trustu a listín uvedených v druhej prílohe tejto zakladateľskej listiny

a môže tieto právomoci vykonávať tak, aby mali účinky odo dňa uvedeného v dodatku k zakladateľskej listine, ktorým môže byť dátum uzavretia takejto listiny alebo dátum vydania akéhokoľvek predchádzajúceho písomného oznámenia poistencom o úprave alebo doplnení alebo dátum, ktorý nastal v primeranom čase pred alebo po dátume uzavretia takejto listiny tak, aby mala zmena alebo dodatok spätnú, prípadne budúcu účinnosť.“

6 Zatiaľ čo systém dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, pôvodne stanovil odlišný obvyklý vek odchodu do dôchodku (ďalej len „OVOD“) pre mužov a pre ženy, a to 65 rokov v prípade mužov a 60 rokov v prípade žien, Súdny dvor vo svojom rozsudku zo 17. mája 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), v podstate rozhodol, že stanovenie odlišného OVOD podľa pohlavia predstavuje diskrimináciu zakázanú článkom 119 Zmluvy o ES. V nadväznosti na tento rozsudok spoločnosti Safeway a Safeway Pension Trustees prostredníctvom oznámení z 1. septembra 1991 a 1. decembra 1991 (ďalej len „oznámenia z roku 1991“) písomne informovali poistencov systému dôchodkového zabezpečenia, že tento systém bude s účinnosťou od 1. decembra 1991 zmenený zavedením jednotného OVOD 65 rokov pre všetkých poistencov. Dňa 2. mája 1996 bol prijatý akt trustu, ktorým sa mení uvedený systém, pričom týmto aktom bol stanovený jednotný OVOD na 65 rokov s účinnosťou od 1. decembra 1991.

7 Vzhľadom na to, že otázka súladu retroaktívnej zmeny systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, s právom Únie bola vznesená počas roku 2009, Safeway začala konanie vo veci samej s cieľom dosiahnuť konštatovanie, že jednotný OVOD 65 rokov bol platne zavedený od 1. decembra 1991. V rámci tohto konania bol pán Newton ustanovený za zástupcu poistencov.

8 Rozsudkom z 29. februára 2016 High Court of Justice (England & Wales), Chancery division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), oddelenie Chancery, Spojené kráľovstvo] rozhodol, že retroaktívna zmena systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, je v rozpore s článkom 119 Zmluvy o ES, a teda že dôchodkové nároky poistencov mali byť vypočítané na základe jednotného OVOD 60 rokov za obdobie od 1. decembra 1991 do 2. mája 1996.

9 Vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, rozhodujúci o odvolaní, ktoré proti uvedenému rozsudku podala Safeway, usudzuje, že podľa vnútroštátneho práva nemohla byť na základe samotných oznámení z roku 1991 vykonaná platná zmena systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, a že jedinou platnou zmenou bola zmena vyplývajúca z aktu trustu z 2. mája 1996.

10 Tento súd však uvádza, že podľa tohto vnútroštátneho práva bolo účinkom ustanovenia o zmene a oznámení z roku 1991 to, že práva, ktoré nadobudli poistenci za obdobie od 1. decembra 1991 do 2. mája 1996, získali „dotknuteľnú“ povahu [*defeasible*], takže tieto práva mohli byť následne kedykoľvek retroaktívne zúžené. Uvedený súd preto usudzuje, že vzhľadom na vnútroštátne právo mohol akt trustu z 2. mája 1996 platne zvýšiť OVOD v prípade žien na 65 rokov a zachovať OVOD v prípade mužov na rovnakom veku za toto obdobie, pričom sa pýta, či je takéto riešenie v súlade s článkom 119 Zmluvy o ES, tak ako ho vykladá Súdny dvor.

11 Za týchto podmienok Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací súd (Anglicko a Wales) (občianskoprávne oddelenie)] rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Ak pravidlá dôchodkového poistenia podľa vnútroštátneho práva priznávajú právomoc na základe zmeny zakladateľskej listiny trustu znížiť so spätnou účinnosťou hodnotu práv na dôchodok mužov a žien vzniknutých za obdobie od dátumu písomného oznámenia o zamýšľaných zmenách poistenia do dátumu skutočnej zmeny zakladateľskej listiny trustu, vyžaduje článok 157 [ZFEÚ] (pôvodne a v rozhodujúcom čase článok 119 [Zmluvy o ES]), aby sa práva na dôchodok mužov a žien vzniknuté

počas tohto obdobia považovali za nedotknuteľné v tom zmysle, že ich práva na dôchodok sú chránené pred znížením so spätnou účinnosťou vykonaným prostredníctvom využitia právomoci podľa vnútroštátneho práva?“

O prejudiciálnej otázke

12 Na úvod treba uviesť, ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, že spor vo veci samej sa týka výlučne dôchodkových nárokov, ktoré poistenci systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, nadobudli v období od 1. decembra 1991 do 2. mája 1996. Za týchto podmienok treba položenú otázku preskúmať vzhľadom na článok 119 Zmluvy o ES, ktorý bol v tom čase platný.

13 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 119 Zmluvy o ES vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby bolo v rámci systému dôchodkového zabezpečenia prijaté opatrenie – s cieľom ukončiť diskrimináciu, ktorá je v rozpore s týmto ustanovením a ktorá vyplýva zo stanovenia odlišného OVOD v závislosti od pohlavia – prostredníctvom ktorého sa retroaktívne zjednocuje OVOD poistencov tohto systému na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, a to za obdobie od oznámenia tohto opatrenia do jeho prijatia, pokiaľ je takéto opatrenie povolené vnútroštátnym právom a aktom, ktorým sa zriaďuje tento systém dôchodkového zabezpečenia.

14 S cieľom odpovedať na túto otázku treba pripomenúť, že v rozsudku zo 17. mája 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), Súdny dvor v podstate rozhodol, že stanovenie odlišného OVOD v závislosti od pohlavia, pokiaľ ide o dôchodky vyplácané zo systému dôchodkového zabezpečenia, predstavuje diskrimináciu zakázanú článkom 119 Zmluvy o ES.

15 Súdny dvor sa tiež vyslovil k dôsledkom, ktoré treba vyvodiť z konštatovania takejto diskriminácie, a to najmä v rozsudkoch z 28. septembra 1994, Coloroll Pension Trustees (C-200/91, EU:C:1994:348); z 28. septembra 1994, Avdel Systems (C-408/92, EU:C:1994:349), a z 28. septembra 1994, van den Akker (C-28/93, EU:C:1994:351). Ako vyplýva z tejto judikatúry, tieto dôsledky sa odlišujú v závislosti o príslušných dôb zamestnania.

16 Po prvé, pokiaľ ide o doby zamestnania v čase pred vyhlásením rozsudku Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), teda pred 17. májom 1990, dôchodkové systémy nie sú povinné uplatňovať jednotný OVOD, keďže Súdny dvor obmedzil časové účinky tohto rozsudku tým, že vylúčil uplatniteľnosť článku 119 Zmluvy o ES na dôchodkové dávky splatné za uvedené doby zamestnania (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. septembra 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, bod 34; z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, bod 19, a z 28. septembra 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, bod 12).

17 Po druhé, pokiaľ ide o doby zamestnania v období od 17. mája 1990 do okamihu prijatia opatrení, ktorými sa obnovuje rovnosť zaobchádzania, v rámci dotknutého systému dôchodkového zabezpečenia, musia sa osobám zo znevýhodnenej kategórie priznať rovnaké výhody, ako sú tie, ktoré sa priznávajú osobám patriacim do zvýhodnenej kategórie, keďže tieto výhody zostávajú v prípade, že by nedošlo k správnemu vykonaniu článku 119 Zmluvy o ES vo vnútroštátnom práve, jediným platným referenčným systémom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. septembra 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, body 31 a 32; z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, body 16 a 17, ako aj z 28. septembra 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, body 16 a 17).

18 Po tretie, pokiaľ ide o doby zamestnania dosiahnuté po tom, čo boli v rámci dotknutého systému dôchodkového zabezpečenia prijaté opatrenia obnovujúce rovnosť zaobchádzania, článok 119 Zmluvy o ES nebráni tomu, aby sa výhody osôb, ktoré boli predtým zvýhodnené, zúžili na úroveň výhod osôb, ktoré boli predtým znevýhodnené, keďže toto ustanovenie iba vyžaduje, aby pracovníci mužského

pohlavia a pracovníci ženského pohlavia dostávali rovnakú odmenu za rovnakú prácu bez toho, aby stanovilo jej konkrétnu úroveň (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. septembra 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, bod 33; z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, bod 21, a z 28. septembra 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, bod 19).

19 V prejednávanej veci sa spor vo veci samej týka výlučne otázky, či sa dôchodkové nároky poistencov systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, týkajúce sa obdobia od 1. decembra 1991 do 2. mája 1996 majú vypočítať na základe jednotného OVOD 60 alebo 65 rokov. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či vzhľadom na judikatúru uvedenú v bode 17 tohto rozsudku mohol byť na základe aktu trustu z 2. mája 1996 za toto obdobie platne retroaktívne zjednotený OVOD týchto poistencov na úroveň OVOD osôb, ktoré predtým patrili do znevýhodnenej kategórie, a to konkrétne pracovníkov mužského pohlavia.

20 V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že vzhľadom na to, že prejudiciálna otázka a odôvodnenie rozhodnutia vnútroštátneho súdu sa týkajú zjednotenia – vykonaného prostredníctvom tohto aktu trustu so spätným účinkom od 1. decembra 1991 – OVOD poistencov systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, treba túto otázku chápať tak, že vychádza z predpokladu, že opatrenia obnovujúce rovnosť zaobchádzania boli prostredníctvom uvedeného aktu trustu prijaté až 2. mája 1996.

21 V konaní pred Súdnym dvorom Safeway a Komisia spochybnili tento predpoklad, pričom v podstate uviedli, že oznámenia z roku 1991 a správu systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, na základe jednotného OVOD 65 rokov od 1. decembra 1991 treba považovať za opatrenia, ktoré obnovili rovnosť zaobchádzania s účinnosťou od tohto dátumu.

22 Hoci v zásade prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý má priamu znalosť sporu vo veci samej a ktorý ako jediný má právomoc vykladať vnútroštátne právo, určiť dátum, ku ktorému boli prijaté opatrenia obnovujúce rovnosť zaobchádzania, takéto opatrenia musia napriek tomu spĺňať požiadavky práva Únie, takže Súdny dvor môže vnútroštátnemu súdu poskytnúť relevantné prvky na účely výkladu tohto práva (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. júna 2016, EURO 2004. Hungary, C-291/15, EU:C:2016:455, bod 36, ako aj z 30. júna 2016, Ciup, C-288/14, neuverejnený, EU:C:2016:495, bod 33).

23 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora článok 119 Zmluvy o ES má priame účinky tým, že jednotlivcom zakladá práva, ktoré majú vnútroštátne súdy chrániť (pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. apríla 1976, Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56 bod 24, a z 28. septembra 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, bod 21).

24 Vzhľadom na priamy účinok článku 119 Zmluvy o ES má zamestnávateľ po tom, čo bola konštatovaná diskriminácia, povinnosť okamžite a úplne uplatniť toto ustanovenie, takže opatrenia prijaté na účely obnovy rovnosti zaobchádzania v zásade nemôžu podliehať podmienkam, ktoré by sa prejavili zachovaním, hoci len prechodným, diskriminácie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, body 25 a 26).

25 Okrem toho musí byť tiež dodržaná zásada právnej istoty. Táto posledná uvedená zásada, ktorá sa uplatňuje osobitne prísne v prípade existencie právnej úpravy, ktorá môže mať finančné dôsledky, si vyžaduje, aby práva, ktoré jednotlivcom priznáva právo Únie, boli vykonané dostatočne presne, jasne a predvídateľne s cieľom umožniť dotknutým osobám presne poznať ich práva a povinnosti a podľa toho konať, ako aj prípadne sa na ne odvolávať pred vnútroštátnymi súdmi. Zavedenie obyčajnej praxe, ktorá nemá záväzný právny účinok vo vzťahu k dotknutým osobám, tieto požiadavky nespĺňa (pozri v tomto zmysle rozsudky z 2. decembra 2009, Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, bod 47, a z 8. marca 2017, Euro Park Service, C-14/16, EU:C:2017:177, body 36 až 38, 40 a 42, ako aj citovanú judikatúru).

26 Opatrenia prijaté s cieľom ukončiť diskrimináciu, ktorá je v rozpore s článkom 119 Zmluvy o ES, tak musia na to, aby ich bolo možné považovať za opatrenia obnovujúce rovnosť zaobchádzania vyžadovanú týmto ustanovením, spĺňať požiadavky uvedené v bodoch 24 a 25 tohto rozsudku.

27 V prejednávanej veci sa však zdá, že opatrenia, ktoré boli prijaté v rámci systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, pred prijatím aktu trustu z 2. mája 1996, nespĺňajú tieto požiadavky.

28 Ako totiž vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, systém dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, bol z hľadiska vnútroštátneho práva platne zmenený až prijatím tohto aktu trustu. V tejto súvislosti vnútroštátny súd v rozsudku vydanom 5. októbra 2017 v konaní vo veci samej rozhodol, že znenie ustanovenia o zmene povoľuje len zmeny prostredníctvom aktu trustu a že vnútroštátne právo bráni výkladu tohto ustanovenia, ktorý by sa od tohto znenia odchýlil, a to vzhľadom na potrebu chrániť príjemcov uvedeného systému dôchodkového zabezpečenia a umožniť im poznať ich práva.

29 Zdá sa tiež, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že jediným právnym účinkom ustanovenia o zmene a oznámení z roku 1991 bolo vyhradiť osobám zodpovedným za systém dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, možnosť retroaktívne zjednotiť OVOD poistencov tohto systému na úroveň OVOD mužov, a to prostredníctvom prijatia aktu trustu v ktoromkoľvek neskoršom okamihu.

30 Zavedenie takejto možnosti, ktorú možno využiť v okamihu, ktorého určenie podlieha voľnej úvahe týchto zodpovedných osôb, však nemožno považovať ani za opatrenie ukončujúce diskrimináciu, o ktorú ide vo veci samej, ani za opatrenie, ktoré umožnilo poistencom poznať presne ich práva.

31 Pokiaľ ide o správu systému od 1. decembra 1991, z bodu 25 tohto rozsudku vyplýva, že zavedenie obyčajnej praxe, ktorá nemá záväzný právny účinok vo vzťahu k dotknutým osobám, nespĺňa požiadavky zásady právnej istoty, a preto ho nemožno považovať za opatrenie obnovujúce rovnosť zaobchádzania, ktorú vyžaduje článok 119 Zmluvy o ES.

32 Za týchto podmienok sa zdá, že v rámci systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, boli opatrenia spĺňajúce požiadavky práva Únie uvedené v bodoch 24 a 25 tohto rozsudku prijaté až 2. mája 1996 prostredníctvom aktu trustu z tohto dňa.

33 V druhom rade, pokiaľ ide o otázku, či článok 119 Zmluvy o ES umožňuje také opatrenie, akým je opatrenie stanovené týmto aktom trustu, spočívajúce v tom, že so spätným účinkom od 1. decembra 1991 sa zjednocuje OVOD poistencov systému dôchodkového zabezpečenia na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v prípade, že bola konštatovaná diskriminácia odporujúca právu Únie a kým nie sú prijaté opatrenia na obnovu rovnosti zaobchádzania, možno dodržiavanie zásady rovnosti zaručiť len tým, že sa osobám zo znevýhodnenej kategórie poskytnú rovnaké výhody, aké majú osoby patriace do zvýhodnenej kategórie (rozsudky z 28. januára 2015, Starjakob, C-417/13, EU:C:2015:38, bod 46, ako aj z 22. januára 2019, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, bod 79 a citovaná judikatúra).

34 Súdny dvor už rozhodol, že táto zásada bráni tomu, aby systém dôchodkového zabezpečenia odstránil diskrimináciu, ktorá je v rozpore s článkom 119 Zmluvy o ES, tým, že spätne zruší výhody osôb patriacich do zvýhodnenej kategórie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, body 5, 13, 14, 17 a 18).

35 Vnútroštátny súd sa však pýta, či sa táto judikatúra uplatňuje aj na také situácie, o aké ide vo veci samej, v ktorých predmetné dôchodkové nároky majú podľa vnútroštátneho práva a listiny o založení daného systému dôchodkového zabezpečenia dotknuteľnú povahu.

36 Hoci Súdny dvor o tejto otázke ešte výslovne nerozhodoval, možnosť v takýchto situáciách retroaktívne zjednotiť podmienky týkajúce sa nárokov poistencov systému dôchodkového zabezpečenia na úroveň podmienok osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, nemá žiadnu oporu v uvedenej judikatúre. Naopak, ako uviedol generálny advokát v bode 64 svojich návrhov, uznanie takejto možnosti by do veľkej miery zbavilo tú istú judikatúru jej rozsahu, keďže by sa uplatňovala iba na prípady, v ktorých je takéto retroaktívne zjednotenie v každom prípade už zakázané vnútroštátnym právom alebo listinou o založení systém dôchodkového zabezpečenia.

37 Okrem toho a predovšetkým treba zdôrazniť, že každé opatrenie, ktoré smeruje k odstráneniu diskriminácie, ktorá je v rozpore s právom Únie, predstavuje vykonanie tohto práva a musí spĺňať jeho požiadavky. Konkrétne ani na vnútroštátne právo, ani na ustanovenia listiny o založení príslušného systém dôchodkového zabezpečenia sa nemožno odvolávať s cieľom vyhnúť sa splneniu týchto požiadaviek.

38 Pokiaľ ide o uvedené požiadavky, z ustálenej judikatúry vyplýva, že zásada právnej istoty vo všeobecnosti bráni tomu, aby bol aktu, ktorým sa vykonáva právo Únie, priznaný retroaktívny účinok. Môže k tomu dôjsť len výnimočne, ak to vyžaduje všeobecný záujem a ak je legitímna dôvera dotknutých subjektov náležite rešpektovaná (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. apríla 2005, „Goed Wonen“, C-376/02, EU:C:2005:251, body 33 a 34, ako aj citovanú judikatúru).

39 Túto zásadu dopĺňajú požiadavky vyplývajúce konkrétne z článku 119 Zmluvy o ES, ktoré musia splniť osoby zodpovedné za systém dôchodkového zabezpečenia po tom, čo bolo konštatované, že došlo k diskriminácii, ktorá je v rozpore s týmto ustanovením.

40 Pokiaľ ide o povinnosť poskytovať osobám patriacim do znevýhodnenej kategórie tie isté výhody, aké majú osoby patriace do zvýhodnenej kategórie, a to dovtedy, kým nie sú prijaté opatrenia na obnovu rovnosti zaobchádzania, Súdny dvor už rozhodol, že toto opatrenie má svoje odôvodnenie najmä v prepojení článku 119 Zmluvy o ES a cieľa, ktorým je zrovnoprávniť pracovné podmienky v zmysle pokroku a ktorý vyplýva z preambuly, ako aj z článku 117 tejto Zmluvy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. apríla 1976, Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, body 10, 11 a 15, ako aj z 28. septembra 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, body 15 a 17).

41 Bolo by v rozpore s týmto cieľom, ako aj so zásadou právnej istoty a s požiadavkami uvedenými v bodoch 17, 24 a 34 tohto rozsudku, ak by sa osobám zodpovedným za dotknutý systém dôchodkového zabezpečenia umožnilo odstrániť diskrimináciu, ktorá je v rozpore s článkom 119 Zmluvy o ES, tým, že prijmú opatrenie, ktorým sa so spätným účinkom zjednocuje OVOD poistencov tohto systému na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená. Pripustiť takéto riešenie by totiž zbavilo tieto zodpovedné osoby povinnosti vykonať po tom, čo bola konštatovaná diskriminácia, jej okamžité a úplné odstránenie. Okrem toho toto riešenie by bolo v rozpore s povinnosťou priznať osobám patriacim do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, výhody vyplývajúce z OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým zvýhodnená, pokiaľ ide o dôchodkové nároky týkajúce sa dôb zamestnania v období od vyhlásenia rozsudku zo 17. mája 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), do prijatia opatrení na obnovu rovnosti zaobchádzania, ako aj so zákazom spätne zrušiť výhody týchto posledných uvedených osôb. Napokon až do prijatia takýchto opatrení vytvára toto riešenie pochybnosti, ktoré sú v rozpore so zásadou právnej istoty, pokiaľ ide o rozsah práv poistencov.

42 Tieto úvahy sú platné aj za predpokladu, že poistenci systému dôchodkového zabezpečenia boli prostredníctvom oznámenia, ktoré nemá účinok zmeny, informovaní o tom, že na účely obnovenia rovnosti zaobchádzania bude OVOD poistencov tohto dôchodkového systému zjednotený na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená.

43 Ako vyplýva z bodu 38 tohto rozsudku, nemožno vylúčiť, že opatrenia na ukončenie diskriminácie, ktorá je v rozpore s právom Únie, môžu byť výnimočne prijaté so spätným účinkom, pokiaľ pri dodržaní legitímnej dôvery dotknutých osôb tieto opatrenia skutočne zodpovedajú požiadavke všeobecného záujmu. Konkrétne podľa ustálenej judikatúry práve riziko závažného ohrozenia finančnej rovnováhy dotknutého dôchodkového systému môže predstavovať takúto požiadavku všeobecného záujmu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. januára 2007, ITC, C-208/05, EU:C:2007:16, bod 43, a zo 7. marca 2018, DW, C-651/16, EU:C:2018:162, bod 33).

44 V prejednávanej veci, hoci vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania poukazuje na to, že finančná stránka sporu vo veci samej predstavuje približne 100 miliónov libier, napriek tomu neuvádza, že na to, aby sa zabránilo vážnemu ohrozeniu finančnej rovnováhy tohto systému dôchodkového zabezpečenia, bolo potrebné vykonať retroaktívne zjednotenie OVOD poistencov systému dôchodkového zabezpečenia, o ktorý ide vo veci samej, na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená. Vzhľadom na to, že spis, ktorý má k dispozícii Súdny dvor, neobsahuje iné skutočnosti, ktoré by mohli preukázať, že uvedené opatrenie skutočne zodpovedá požiadavke všeobecného záujmu, zdá sa, že toto opatrenie nebolo objektívne odôvodnené, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

45 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 119 Zmluvy o ES sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade neexistencie objektívneho odôvodnenia bráni tomu, aby bolo v rámci systému dôchodkového zabezpečenia prijaté opatrenie – s cieľom ukončiť diskrimináciu, ktorá je v rozpore s týmto ustanovením a ktorá vyplýva zo stanovenia odlišného OVOD v závislosti od pohlavia – prostredníctvom ktorého sa retroaktívne zjednocuje OVOD poistencov tohto systému na úroveň OVOD osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, za obdobie od oznámenia tohto opatrenia do jeho prijatia, a to aj v prípade, že je takéto opatrenie povolené vnútroštátnym právom a aktom, ktorým sa zriaďuje tento systém dôchodkového zabezpečenia.

O trovách

46 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Článok 119 Zmluvy o ES (zmenený, teraz článok 141 ES) sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade neexistencie objektívneho odôvodnenia bráni tomu, aby bolo v rámci systému dôchodkového zabezpečenia prijaté opatrenie – s cieľom ukončiť diskrimináciu, ktorá je v rozpore s týmto ustanovením a ktorá vyplýva zo stanovenia odlišného obvyklého veku odchodu do dôchodku v závislosti od pohlavia – prostredníctvom ktorého sa retroaktívne zjednocuje obvyklý vek odchodu do dôchodku poistencov tohto systému na úroveň obvyklého veku odchodu do dôchodku osôb patriacich do kategórie, ktorá bola predtým znevýhodnená, za obdobie od oznámenia tohto opatrenia do jeho prijatia, a to aj v prípade, že je takéto opatrenie povolené vnútroštátnym právom a aktom, ktorým sa zriaďuje tento systém dôchodkového zabezpečenia.

Podpisy